

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 14.05.2018r.

Adam Bodnar

VII.602.6.2014.JZ

Pan
Wojciech Hermeliński
Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej
ul. Wiejska 10
00-902 Warszawa

Szanowny Panie Przewodniczący

Bardzo dziękuję za odpowiedź na pismo z dnia 11 kwietnia 2018 roku, w którym przypomniałem moje wcześniejsze zastrzeżenia dotyczące regulacji transmisji z lokali wyborczych. Z dużą uwagą zapoznałem się ze stanowiskiem Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w tej sprawie, przekazanym w kwietniu 2018 r. Państwowej Komisji Wyborczej. Ze zrozumieniem przyjąłem ważną informację, że Komisja dnia 19 kwietnia 2018 roku wystąpiła do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz przewodniczących klubów poselskich o rozważenie podjęcia działań zmierzających do zmiany przepisów ustawy z dnia 5 stycznia 2011 roku — *Kodeks wyborczy* (Dz. U. z 2018 r. poz. 754; dalej jako: *Kodeks wyborczy*) w zakresie regulacji transmisji z lokali wyborczych. Będę wdzięczny Panu Przewodniczącemu za poinformowanie mnie o ewentualnych reakcjach na to stanowisko Komisji, a w szczególności o zapowiedziach podjęcia prac legislacyjnych przez jego adresatów.

Z ogromnym niepokojem obserwuję natomiast proces powoływania urzędników wyborczych. Członkowie nowej struktury, jaką jest Korpus Urzędników Wyborczych, zgodnie ze zmienionym w styczniu 2018 roku *Kodeksem wyborczym* muszą odpowiadać różnego rodzaju dodatkowym kryteriom i ograniczeniom. Już w toku prac legislacyjnych

nad projektem ustawy formułowałem obawy, że projektowana regulacja w takim kształcie może w praktyce prowadzić do braku zainteresowania pełnieniem funkcji, a w szczególności do utraty doświadczonych osób pełniących przez lata funkcje urzędników wyborczych, którzy nie znajdą się już w nowej strukturze. Zaniepokojenie budziło również wskazanie bardzo krótkiego czasu na powołanie tysięcy urzędników wyborczych i z aplanowanie utworzenie Korpusu Urzędników Wyborczych na kilka miesięcy przed wyborami samorządowymi, które charakteryzują się szczególnie wysokim stopniem skomplikowania. Ustawodawca nie uwzględnił jednak powyższych, wielokrotnie formułowanych zastrzeżeń.

Z uwagą monitoruję działania Państwowej Komisji Wyborczej dotyczące powoływania urzędników wyborczych, a w szczególności przyjęcie uchwały z dnia 19 lutego 2018 r. w sprawie określenia liczby, trybu i warunków powoływania urzędników wyborczych (dalej: *Uchwała*). W uchwale tej, jak można założyć, wskazano liczbę urzędników wyborczych, jaka zdaniem Komisji jest niezbędna do właściwej realizacji zadań na danym obszarze. **Z dużym niepokojem przyjąłem jednak informację o znaczącym ich zmniejszeniu (w związku ze zmianami w uchwale z dnia 12, 26 marca oraz 26 kwietnia 2018 r.). Powstaje obawa, że zmiany te wynikają wyłącznie z niewielkiego zainteresowania objęciem funkcji urzędników wyborczych.**

Tymczasem mam w szczególności na uwadze, że urzędnicy wyborczy realizować będą szereg istotnych, odpowiedzialnych zadań, bezpośrednio lub pośrednio wpływających na warunki korzystania przez obywateli z ich praw wyborczych, w tym przez wyborców w trudnej sytuacji. W ich gestii będą m.in. ważne działania związane z procedurą głosowania korespondencyjnego wyborców niepełnosprawnych. Urzędnicy będą również sprawować nadzór nad zapewnieniem warunków pracy obwodowych komisji wyborczych, w szczególności w zakresie spełnienia wymogów dotyczących dostosowania wyznaczonych przez wójta lokali wyborczych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych w zakresie, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 29 lipca 2011 r. w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (Dz. U. poz. 938 oraz z 2017 r. poz. 2468).

Urzędnicy wyborczy odpowiadać będą również za odpowiednie przygotowanie merytoryczne (szkolenia) członków obwodowych komisji wyborczych. Obok wielu kwestii,

powinni oni być właściwie przeszkoleni w zakresie przekazywania informacji na prośbę niepełnosprawnych wyborców. Nie mniej istotne jest sprawowanie dodatkowej kontroli właściwego przygotowania lokali wyborczych mających status dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. Jak wskazują wieloletnie badania Rzecznika Praw Obywatelskich, kwestia szkoleń w tym zakresie jest niezmiernie istotna, odpowiednio przygotowani członkowie obwodowych komisji wyborczych mogą bowiem w praktyce skutecznie reagować na wszelkie nieprawidłowości, braki i zaniechania.

W związku z powyższym zwracam się z uprzejmą prośbą o informację, czy ustalona ostatecznie w uchwale liczba urzędników wyborczych, w opinii Państwowej Komisji Wyborczej, **nie będzie stanowić zagrożenia dla przeprowadzenia wyborów i pozwoli na pełnienie funkcji przez nich w pełni efektywny sposób, gwarantujący właściwe korzystanie z praw wyborczych przez wyborców** oraz o wskazanie **liczby ostatecznie powołanych urzędników**. Z uwagi na konieczność właściwego przygotowania merytorycznego urzędników wyborczych (którzy będą zajmować się m.in. szkoleniem tysięcy członków obwodowych komisji wyborczych w nowym stanie prawnym), prosiłbym również o **informację o zastosowanych procedurach rekrutacji i selekcji kandydatów na urzędników wyborczych** (m.in. jaka część z kandydatów została powołana przez Szefa Krajowego Biura Wyborczego mimo braku doświadczenia w organizacji wyborów oraz wykonywanie innych zadań, w których niezbędna była znajomość przepisów *Kodeksu wyborczego*).

Proszę również o informację, czy uwagi dotyczące pożądaných zmian dotyczących urzędników wyborczych, sformułowane przez Państwową Komisję Wyborczą w piśmie do Przewodniczącego Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 kwietnia 2018 roku (ZPOW-032-4/18), **należy traktować jako postulat zmian legislacyjnych w Kodeksie wyborczym i jaka była ewentualna reakcja na nie ze strony Komisji Sejmu RP.**

W nawiązaniu do wspomnianego pisma Państwowej Komisji Wyborczej, pragnę w pełni poprzeć zawarte w nim uwagi **dotyczące nowej regulacji w sprawie ważności głosu**. W mocy pozostaje moja opinia, którą formułowałem i przedstawiałem na etapie prac legislacyjnych w listopadzie i grudniu 2017 roku: „Ustawa wprowadza zmianę definicji znaku „X” stawianego w kratce obok nazwiska kandydata. Dotychczasowa definicja znaku

„X” przewidywała, że są to dwie przecinające się linie w obrębie kratki. Nowa natomiast definicja ma stanowić, że przez znak „X” rozumie się co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki [...]. Uważam, że ta ważna zmiana wymaga jeszcze analiz odnośnie do jej adekwatności i skuteczności w odniesieniu do formułowanych przez Wnioskodawców jej celów. Moje bardzo poważne zastrzeżenia budzi kwestia dopisków na kartach do głosowania. Zgodnie z ustawą, odmiennie od obowiązującej obecnie regulacji, poczynienie znaków lub dopisków w kratce nie wpływa na ważność oddanego na niej głosu [...] Oznacza to, że wszelkie znaki graficzne (inne niż „X”) naniesione w obrębie kratki, takie jak zamazanie kratki, przekreślenie znaku w kratce, nie stanowią podstawy do uznania głosu za nieważny. W pełni podzielam w tej kwestii obawy formułowane przez ekspertów, naukowców oraz Państwową Komisję Wyborczą, że regulacja taka stwarza duże ryzyko nie tylko występowania rozbieżności interpretacyjnych w zakresie ważności głosu, ale również nieprawidłowości [...]” (Pismo Rzecznika do Marszałka Senatu RP z dnia 18 grudnia 2017 roku, VII.602.6.2014.JZ).

Z dużą uwagą i zrozumieniem przyjąłem również stanowisko Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 7 maja 2018 roku w sprawach podejmowania działań o charakterze agitacji wyborczej przed rozpoczęciem kampanii wyborczej (ZKF-624-8/18). Pragnę w pełni poprzeć sformułowane w nim **postulaty ustawowego uregulowania zasad prowadzenia tzw. „prekampanii wyborczej”** i jej skutków dla gospodarki finansowej komitetów wyborczych. Wielokrotnie kierowałem w tej sprawie wystąpienia do Sejmu RP i do Senatu RP (w załączeniu przesyłam kopię jednego z wystąpień z 2017 roku), kwestię tę podnosiłem również w toku prac legislacyjnych nad zmianami w prawie wyborczym w listopadzie i grudniu 2017 roku (m.in. w przesyłanych opiniach). Niestety, ustawodawca nie zajął się tą ważną problematyką. Dlatego też zdecydowałem o ponowieniu mojego wystąpienia w pismach do Marszałka Senatu RP oraz do Przewodniczącego Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej Sejmu RP.

(podpis na oryginale)

Załącznik 1